

250 LAT
CECHÓW RZEMIEŚLNICZYCH
W OSTROWCU
ŚWIĘTOKRZYSKIM

250 LAT
CECHÓW RZEMIEŚLNICZYCH
W OSTROWCU
ŚWIĘTOKRZYSKIM

Główny sponsor wydawnictwa

SIEMENS

Sponsor wydawnictwa

2012 r.

Innowacyjne technologie i trwały rozwój

Międzynarodowy koncern Siemens jest obecny w Polsce już od ponad 130 lat. Firma Siemens Sp. z o.o., utworzona w 1991 roku, jest głównym jego reprezentantem na polskim rynku i koordynatorem całej grupy firm powiązanych kapitałowo z Siemensem.

Siemens Sp. z o.o. oferuje na polskim rynku pełen wybór produktów i usług macierzystego koncernu. Mając na uwadze najistotniejsze obecnie kwestie ochrony środowiska naturalnego, zmian demograficznych i urbanizacji, koncentruje się na wprowadzaniu na polski rynek najnowocześniejszych rozwiązań technologicznych, które są w stanie sprostać najwyższym wymaganiom wynikającym ze zmian cywilizacyjnych. Siemens jest tym samym jednym z pionierów w ustalaniu standardów technologicznych w różnych dziedzinach przemysłu i infrastruktury. Nie szczędzi wysiłków w poprawianiu jakości życia i promowaniu technologii, które zapewniają efektywne wykorzystanie zasobów naturalnych i zmniejszenie skażenia środowiska.

Działalność Siemens oparta jest na czterech dużych jednostkach operacyjnych – sektorach.

Pierwszy z sektorów to **Energy**, oferujący wszelkie rozwiązania oraz produkty związane z wytwarzaniem energii, tak ze źródeł konwencjonalnych, jak i odnawialnych – kompletne elektrownie i ich części, turbiny przemysłowe, generatory, automatykę oraz usługi inżynierskie – oraz z przesyłem i rozdziałem energii elektrycznej, gdzie koncentrujemy się na aparaturze wysokiego i średniego napięcia oraz jej komponentach.

Drugi sektor to **Healthcare**, zapewniający pełny zakres rozwiązań dla medycyny i oferujący niespotykane synergie na każdym etapie opieki nad pacjentem, jak również specjalistyczne szpitalne systemy informatyczne. Kompleksowe rozwiązania w zakresie diagnostyki in vivo i in vitro obejmują profilaktykę i wczesne wykrywanie, wspomagają szybko i trafną diagnozę oraz opiekę ciągłą. W zintegrowanym portfolio sektora Healthcare znajduje się ponad 250 gotowych rozwiązań dla diagnostyki, połączonych z innowacyjnymi rozwiązaniami informatycznymi.

Trzeci sektor to **Industry**, który reprezentuje kompetencje Siemens w zakresie innowacyjnych i przyjaznych środowisku kompleksowych rozwiązań dla przemysłu. Oferując automatykę, sterowanie przemysłowe, technologie napędów, technikę kontrolno-pomiarową, jak również oprogramowanie dla przemysłu, wyposaża przedsiębiorstwa w to, czego potrzebują na każdym etapie działania – od projektowania, przez rozwój i produkcję, po sprzedaż i obsługę serwisową.

Odpowiedzią Siemens na postępujące zmiany demograficzne i urbanizacyjne, rosnącą rolę miast i ich potrzeb było utworzenie czwartego sektora – **Infrastructure & Cities**. Sektor ten oferuje rozwiązania w zakresie automatyki i bezpieczeństwa obiektów i inteligentnych budynków, infrastruktury komunalnej, zarządzania ruchem drogowym, rozwiązań dla gospodarki wodnej i ściekowej oraz szeroko pojętej techniki transportu szynowego, a także świadczenia usług z zakresu automatyki dla przedsiębiorstw elektro-energetycznych i kompleksowego zasilania obiektów w energię elektryczną w zakresie średniego i niskiego napięcia.

Działalność tych Sektorów w połączeniu z siłą innowacji i ogólnosiątkowym zasięgiem stanowi odpowiedź Siemens na wymagania stawiane w dzisiejszych czasach. Umożliwia lepszą niż kiedykolwiek orientację na klienta i tym samym dostosowanie oferowanych rozwiązań do indywidualnych potrzeb podmiotów rynkowych. A dodatkowym atutem firmy jest oferowanie innowacyjnych, najbardziej zaawansowanych technologii we wszystkich dziedzinach swojej działalności, dzięki czemu przyczynia się ona do modernizacji polskiej gospodarki.

Rozszerzając i uzupełniając zasięg swojego działania, Siemens w Polsce współpracuje także z setkami przedsiębiorstw krajowych – produkcyjnych i usługowych, handlowych i technicznych. Szkoli ich przedstawicieli, udostępnia wiedzę i doświadczenie, realizuje wspólnie ambitne projekty.

Siemens nie ogranicza swojej działalności w Polsce jedynie do sfery biznesowej. Angażuje się także w liczne działania służące polskiemu społeczeństwu, wspierające polską naukę i kulturę. Od wielu lat jest fundatorem cennych nagród promujących wybitne osiągnięcia w technice i badaniach naukowych. Wspiera debiutujących młodych artystów i działalność renomowanych placówek kulturalnych.

Bank Spółdzielczy w Ostrowcu Świętokrzyskim już od początku swojego działania tj. od 1895 roku przyjął za swoją misję wspieranie miejscowego rzemiosła i rolnictwa. W nowej sytuacji rynkowej umiał dostosować się do potrzeb polskich przedsiębiorstw rozpoczynających i rozwijających swoją działalność. Dziś Bank Spółdzielczy w Ostrowcu Świętokrzyskim jest nowoczesną i sprawnie działającą instytucją, która rozwinęła sieć swoich placówek na terenie gmin: Ostrowiec, Bodzechów, Baltów, Kunów, Ćmielów, Waśniów, Łągów, Baćkowice, Nowa Słupia. Bank Spółdzielczy w Ostrowcu Świętokrzyskim jest bankiem samodzielnym finansowo, spełniającym wymogi kapitałowe w zakresie adekwatności kapitałowej. Kapitał banku to wyłącznie polski kapitał, na który składają się udziały członków z terenu działalności banku oraz wypracowany zysk. Dobre rezultaty Bank Spółdzielczy osiąga przy niezmiennym kierownictwie, stabilnej liczbie kadrze pracowniczej. Od 1986 roku dyrektorem banku jest mgr Zdzisław Szostak, który również od 1995 roku jest prezesem Zarządu.

Bank Spółdzielczy w Ostrowcu Świętokrzyskim proponuje swym klientom wyjątkowo bogaty i atrakcyjny wachlarz

usług i produktów bankowych oraz konkurencyjne warunki współpracy.

Od wielu lat jest obecny w życiu społecznym i kulturalnym naszego miasta oraz okolicznych miejscowości. Wspiera m.in. szkoły podstawowe i gimnazja dofinansowując zakup podręczników, organizację olimpiad wiedzy i umiejętności. Bardzo ważny jest dla niego również rozwój ostrowieckiego sportu, współfinansuje m.in. KS GUMP Ostrowiec, UKS Ostrowia, MKS Jedynka. Jest sponsorem KSZO SSA Ostrowiec Św. oraz AŻS AWF WSBiP Ostrowiec Św. Wspiera także od wielu lat Wielką Orkiestrę Świątecznej Pomocy.

Bank Spółdzielczy posiada w swojej ofercie m.in. kredyty na zakup kolektorów słonecznych, dzięki czemu zaangażował się w zeszłym roku w szereg akcji popularyzujących ekologiczne sposoby pozyskiwania energii.

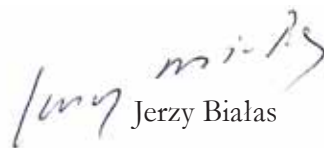
Za swoją działalność wspierającą rozwój ostrowieckiego biznesu oraz za zaangażowanie w rozwój lokalnych społeczności prezes Zdzisław Szostak oraz bank otrzymali szereg nagród. Do najważniejszych należy zaliczyć Ostrowieckie Victory w dziedzinie „Rozwój lokalnej przedsiębiorczości”, Orła Agrobiznesu 2009, wyróżnienie od Krajowego Związku Banków Spółdzielczych za wkład w rozwój bankowości spółdzielczej.

Bank Spółdzielczy w Ostrowcu Świętokrzyskim

27-400 Ostrowiec Świętokrzyski, ul. Wardyńskiego 15a, tel. 41 263-33-32, 41 266-12-10, fax 41 263-31-13, e-mail: bsostrowiec@bs.ostrowiec.pl

Szanowny Czytelniku, gdy zagłębisz się w lekturę jubileuszowego wydawnictwa poświęconego dziejom rzemiosła w Ostrowcu Świętokrzyskim, utwierdzisz się w przekonaniu, że fundamentem historii każdej społeczności, także tej lokalnej, jest praca. Ona bowiem tworzy podstawy dobrobytu obywateli, nadaje sens każdemu ludzkiemu działaniu i porządkuje wartości moralne. Najdobitniej potwierdza to sędziwe polskie przysłowie, które powiada: „bez pracy nie ma kołaczy”. Toteż od zarania dziejów czynnikiem sprawczym rozwoju każdego miasta było rzemiosło. Gdzie ono kwitło, gdzie sprzyjano rzemieślnikom, tam pojawiała się społeczna stabilizacja i poczucie wspólnoty środowiskowej. Dowodzą tego badania historyków zajmujących się dziejami Ostrowca, którzy udokumentowali, że dzięki rzemieślnikom pojawił się lokalny rynek wymiany handlowej a w jego konsekwencji rozwijało się miasto. Zwracali na to uwagę, właściciele dóbr ostrowieckich wydając rzemieślnikom stosowne przywileje chroniące ich prawa do sumiennego wykonywania zawodów. Szczególne zasługi przypisuje się księżnej Konstancji z Denhoffów Sanguszkowej, która w 1762 roku wydała przywilej scalający bractwo rzemieślniczą w jednym cechu, zarazem ustalając wszelkie warunki wykonywania przez nich pracy. Owe prawo lokalne dało początek formalnej historii rzemiosła w Ostrowcu. Od tamtego wydarzenia mija 250 lat, a więc ówczesne wieki, które z szacunku dla pokoleń rzemieślników dziś obchodzimy doniosły i zany jubileusz. Przez dwa i pół stulecia ostrowieccy rzemieślnicy byli duszą i krewią gospodarczą miasta. Niedługo przodowali tu mistrzowie kuźnictwa, dzięki którym rozwinęła się przeróbka żelaza, a z upływem czasu zaistniał wielkoprzemysłowy ośrodek hutniczy. Szeroki wachlarz rzemieślniczych specjalności wpisał się w koniunkturę usługową wobec powstałego środowiska robotniczego, które na przełomie XIX i XX wieku stanowiło najliczniejszą grupę zawodową. Wspólnota rzemieślników ostrowieckich współtworzyła historię miasta nie tylko w przestrzeni zawodowej, ale również poprzez kultywowanie patriotycznych tradycji. Działo się tak w czasach rozbiorów, powstań narodowych i obydwu wojnach światowych, w których rzemieślnicy brali czynny udział w ruchu oporu i wspieraniu organizacji niepodległościowych. Wraz z upływem czasu i rozwojem techniczno-ekonomicznym, a zwłaszcza pojawianiem się na rynku wytworów masowej produkcji przemysłowej, niektóre specjalności rzemieślnicze uległy znacznemu ograniczeniu lub nawet zanikowi, choćby bednarstwo, szewstwo, garncarstwo, a nawet krawiectwo czy zegarmistrzostwo. W ich miejsce pojawiły się rzemiosła przystające do współczesnych wymogów cywilizacyjnych np. w dziedzinie motoryzacji, elektroniki, telekomunikacji, obsługi ruchu turystycznego itp. Spory procent rzemieślników podjął się produkcji na skalę przemysłową przekształcając tradycyjne warsztaty rzemieślnicze w przedsiębiorstwa produkcyjne wyposażone w nowoczesne urządzenia i technologię. Na skutek tych naturalnych przemian, Cech Rzemiosła uzupełnił swoją nazwę dopisując do niej „Przedsiębiorców”. Zachowując jednak szacunek dla tradycji nadal kultywuje wartości zbiorowości rzemieślniczej ukształtowanej przez historię. Z tej oto przyczyny obchody 250-lecia Cechu wpisują się do dziejów kultury pracy Ostrowca Świętokrzyskiego. Są okazją do przywrócenia pamięci pokoleń ludzi zasłużonych dla rzemiosła polskiego. Im poświęcone jest niniejsze wydawnictwo.

Jerzy Białas

Starszy Cechu Rzemieślników i Przedsiębiorców
w Ostrowcu Świętokrzyskim

ZARZĄD I KOMISJA REWIZYJNA
CECHU RZEMIEŚLNIKÓW I PRZEDSIĘBIORCÓW W OSTROWCU ŚW.

Siedzą od lewej: Marian Kuzka - I podstarszy Cechu, Jerzy Białas - starszy Cechu, Marcin Jabłoński - II podstarszy Cechu.
Stoją od lewej: Wojciech Kaczmarski - sekretarz, Gustaw Poletok - skarbnik, Marianna Sikorska - sekretarz Komisji Rewizyjnej,
Julia Koniec - zastępca przewodniczącego Komisji Rewizyjnej, Adam Borcuch - przewodniczący Komisji Rewizyjnej,
Jolanta Śliwka - członek Zarządu, Bożena Oraniec - członek Zarządu, Małgorzata Styczyńska - członek Zarządu,
Andrzej Grzegorski - kierownik biura, Robert Minkina - członek Zarządu.

WSTĘP

Inicjatywa opracowania „Dziejów rzemiosła ostrowieckiego. 250 lat Cechów Rzemieślniczych w Ostrowcu Świętokrzyskim” wyszła od Zarządu Cechu Rzemieślników i Przedsiębiorców w Ostrowcu Świętokrzyskim. Przyczynkiem do tego stała się przypadająca w 2012 roku 250. rocznica wystawienia przez księżną Konstancję z Denhoffów Sanguszkową przywileju dla cechu kowali, do którego zostały przyłączone inne profesje.

Ostrowiec Św., w tym jego osiedle Denków – niegdysiejsze miasto, ale także pobliskie ośrodki miejskie, takie jak Ćmielów czy Kunów (wszystkie leżą w granicach powiatu ostrowieckiego) mają bogate tradycje rzemieślnicze. Poprzez kolejne stulecia, aż do czasów najnowszych wywierały one istotny wpływ na kierunki rozwoju gospodarczego regionu, który obecnie zwiemy Ziemią Ostrowiecką. W Ostrowcu szczególnie mocno rozwijało się rzemiosło żelazne, w Ćmielowie, Denkowie, Baltowie i innych pomniejszych miejscowościach kwitło garncarstwo. Kunów słynął z kamieniarstwa. We wszystkich miejscowościach duże znaczenie miało kuśnierstwo, garbarstwo, szewstwo, tkactwo, a także rzemiosła spożywcze czy budowlane. Z tych tradycji rzemieślniczych narodził się przemysł, który stał się dźwignią rozwoju regionu. U genezy przemysłu ceramicznego, który obecnie reprezentują dwie wytwórnie w Ćmielowie, leżą kilkunastowieczne tradycje garncarskie. Budowa ostrowieckich zakładów hutniczych wiązała się nierozdzielnie z rzemiosłem żelaznym (metalowym). Najsilniej rozwijające się w Ostrowcu i okolicach rzemiosła były oczywiście ściśle powiązane ze strukturą tutejszych gruntów tj. bazą surowcową (pokłady rudy, gliniek, kamieniołomy, obszerne kompleksy leśne). Poznanie przeszłości rzemiosła ostrowieckiego i powiązanego z nim ściśle handlu pomogą nam lepiej zrozumieć nie tylko przeszłość, ale i czasy współczesne, zwłaszcza w kontekście gospodarczo-ekonomicznym. Pozwolą także zrozumieć co zdecydowało o charakterze regionu, który z rolniczo-rzemieślniczego przekształcił się w rolniczo-przemysłowy, a może i znaleźć receptę na uzdrowienie gospodarcze „naszej Małej Ojczyzny”.

Dotychczas w badaniach nad dziejami rzemiosła ostrowieckiego niewiele uczyniono. Nie została opublikowana żadna praca, która kompleksowo omawiałaby temat. Trudności badawcze wynikające z rozproszenia źródeł i dokumentów, a przede wszystkim ich braku (wiele cennych materiałów zaginęło lub zostało nieopatrnie zniszczonych), szeroki zakres problematyki oraz czasochłonność prac spowodowały zaniedbania na tym polu. W 1963 r. ukazała się praca Elżbiety Balcerzak pt. „Z dziejów rzemiosła powiatu opatowskiego”¹. Niestety próżno w niej szukać informacji o rzemiośle ostrowieckim. Nieliczne opublikowane artykuły traktujące o rzemiośle mają charakter przyczynkowski.

W tej sytuacji zamierzeniem autorów niniejszej publikacji było zaprezentowanie w zwięzłej, niezbyt obszernej formie dziejów rzemiosła ostrowieckiego, od momentu narodzin miasta i pojawienia się w nim pierwszych rzemieślników, aż do czasów współczesnych. Nie udało się tego uczynić, gdybyśmy zamknęli temat w „granicach miasta”, choćby ze względu na to że rzemiosła rozwijały się w pobliżu Ostrowca, w osadach, które dziś stanowią jego części składowe, np. Kuźnia.

W przedłożonej publikacji starano się poruszyć czy choćby zasygnalizować wiele tematów związanych z rzemiosłem, np. kwestie ustawodawstwa, struktury organizacyjnej czy szkolnictwa, a także przywołać imiona i nazwiska rzemieślników, którzy przez kilka stuleci budowali wizerunek Ostrowca.

Uzupełnieniem są teksty zamieszczone w aneksie poświęcone ostrowieckim rzemieślnikom, handlowcom i przedsiębiorcom napisane w oparciu o ich relacje ustne, wszystkie autoryzowane.

Mamy nadzieję, że wiedza na temat ostrowieckiego rzemiosła oraz tutejszych rzemieślników będzie się pogłębiać nadal i że niedługo można będzie uzupełnić pracę, którą w chwili obecnej składamy w ręce Czytelników.

Monika Marta Bryła-Mazurkiewicz

¹ E. Balcerzak, *Z dziejów rzemiosła powiatu opatowskiego*, Warszawa 1963.